

Stručni rad

JEDINSTVO RIJEČI I SLIKE

Sandra Rusec Belaj, mag. prof. spec. i reh. ped.

OŠ Ljubo Šercer, Kočevje

Sažetak

Zaposlena sam u školi koja izvodi prilagođeni program odgoja i obrazovanja s nižim obrazovnim standardom (NOS). Ovaj program pohađaju učenici kod kojih su zapažene lakše intelektualne teškoće, nedostaci u pojedinim područjima učenja, emocionalno-bihevioralni problemi, poremećaji iz spektra autizma (PSA), poremećaji pažnje i koncentracije itd. U cilju što učinkovitijeg podučavanja učenika s poremećajima iz spektra autizma, neophodno je prije svega dobro poznavati i razumjeti poteškoće s kojima se suočavaju ovi pojedinci, a zatim je potrebno uključiti mnoštvo različitih strategija koje će učitelju olakšati rad. Tijekom 2023. godine u Sloveniji je objavljena knjiga Leptirov šapat, te je nakon toga snimljen i istoimeni film, koji prikazuje putovanje tinejdžera s poremećajima iz spektra autizma te poteškoće i uspjehe s kojima se suočava. Obradujući spomenutu tematiku, za učenike smo pripremili radionice na temu pročitane knjige i prikazanog filma.

Ključne riječi: prilagođeni program odgoja i obrazovanja s nižim obrazovnim standardom (NOS), poremećaji iz spektra autizma (PSA) / spektar autističnih poremećaja, knjiga, film, strategije

1. Uvod

Učenici s poremećajima iz spektra autizma trenutno pohađaju niže razrede naše škole, tako da se na neki način tek upoznaju sa školskim sustavom. Stariji učenici često uočavaju njihove poteškoće, ali ih ne razumiju, pa su im potrebna dodatna objašnjenja i primjeri iz prakse. Ponekad se dogodi da učenici ne mogu shvatiti zašto njihovi mlađi drugari u određenim situacijama reagiraju tako burno i ne znaju pronaći način pružanja pomoći. Knjiga i film pod nazivom Šapat leptira pružili su izvrsnu priliku da se starijim učenicima približi tematika koja otkriva načine funkcioniranja učenika s poremećajima iz spektra autizma.

2. Poremećaji iz spektra autizma

Najčešći znakovi i simptomi učenika s poremećajima iz spektra autizma su: usko usmjereni interesi i hobiji; kontinuirano ponavljanje i pridržavanje istih rutina (npr. bojanje samo određenom bojom); nerazumijevanje humora, sarkazma i fraza; poteškoće u socijalnom području (ne pokazuju interes za druženje, ne sklapaju prijateljstva, a često se dogodi da ne ostvaruju kontakt očima); nemaju sposobnost suosjećanja odnosno empatije itd. [2].

U ovoj školskoj godini nastojimo omogućiti da se razredi i odjeli što intenzivnije međusobno povežu. Imamo i odjel posebnog odgojno-obrazovnog programa u koji su uključeni učenici s umjerenim, težim i težim poteškoćama u duševnom razvoju. Poticanjem međusobnog druženja učenika iz različitih razreda, učiteljice i učitelji žele omogućiti učenicima da se međusobno upoznaju, te spoznaju probleme svojih školskih drugara i pronađu načine da im pomognu i pruže podršku. Stariji učenici, posebno djevojčice, nerijetko zažele posjetiti niže razrede koje pohađaju mlađi učenici, u cilju da im pomognu u učenju i nauče ih novim sadržajima te vještinama. Učiteljice i učitelji odobravaju im druženje i kretanje po različitim odjelima jer je iskustvo koje stječu vrlo dragocjeno.

Kao što je već spomenuto, u niže razrede uključeno je nekoliko učenika s poremećajima iz spektra autizma. Spektar poremećaja autizma odnosi se na razvojno neurološki poremećaj, koji je izuzetno kompleksan i traje tijekom cijelog života, utječući na odnos ovih pojedinaca s drugim ljudima i svijetom općenito [3]. Postoji nekoliko različitih poremećaja iz spektra autizma, kao što su Kannerov autizam, Aspergerov sindrom, Rettov sindrom itd. Osobama s poremećajima iz

spektra autizma obično je neophodna podrška koja se odnosi na tri glavna područja: komunikaciju (verbalnu i neverbalnu), socijalnu interakciju i razumijevanje, te fleksibilnost razmišljanja. Neki pojedinci ostvaruju kontakt s ljudima da bi zadovoljili vlastite potrebe, neki se izoliraju i ne žele nikakav kontakt, a treći su pomalo nespretni kada je u pitanju socijalna interakcija s drugima. Neverbalna komunikacija vrlo je ograničena ili je uopće nema [1].

2.1. Upoznavanje s pojmom spektra autističnih poremećaja

Odabrana je mala grupa učenika koji su bili zainteresirani za čitanje knjige i gledanje filma pod naslovom Šapat leptira. Najprije je za učenike pripremljeno kratko predavanje o načinima funkcioniranja učenika sa spomenutim poremećajima, pri čemu su prikazani uzorci ponašanja koji se smatraju uobičajenim. Upoznali su se s metodama koje mogu primijeniti, te su ih usvojili promatrajući postupke svojih učitelja na konkretnim primjerima. Zatim smo se dogovorili da će učenici naizmjenično odlaziti u razrede gdje nastavu pohađa nekoliko učenika s poremećajima iz spektra autizma, i tamo ih upoznati te im pomoći u učenju. Nakon posjeta svi smo se okupili i razgovarali o znacima prisustva spomenutih poremećaja i drugačijeg ponašanja te načinima na koje su se odazvali u danim okolnostima. Učenici su izjavili da su primijetili mnoštvo neprimjerenih postupaka i uzoraka negativističkog ponašanja. Njihovi mlađi drugari s poremećajima iz spektra autizma često su vikali, bacali se po podu i odbijali sudjelovanje u određenim aktivnostima. Na trenutke su surađivali vrlo dobro, ali je takvih prizora bilo mnogo manje i nisu trajali dugo. Stariji učenici izjavili su da su se i sami našli u teškoj situaciji jer su ih povremeno plašile neočekivane reakcije, odnosno izljevi bijesa mlađih drugara. Međutim, na nastavi su se osjećali dobro i korisno. Dopala im se činjenica da mogu pomoći svojim mlađim drugarima.

2.2. Čitanje knjige

Knjižničarka je osigurala dovoljan broj knjiga pod naslovom Leptirov šapat, a učenici su ih posudili, te su za domaću zadaću pročitali po jedan ili više odlomaka. Zatim smo se dogovorili da se okupimo u školskoj knjižnici, gdje smo čitali kratke odlomke te na taj način pročitali cijelu knjigu. Tijekom čitanja razgovarali smo o sadržaju knjige. Uglavnom smo se fokusirali na reakcije glavnog lika i načine na

koje su se odazvali drugi pojedinci u danim situacijama. Glavni lik, dječak Jan koji je oduševljen mehatronikom upisuje se u novu školu i novi razred. U učionici se odvija natjecanje u izradi softvera za suvremeni sustav ventilacije. Janova nadarenost ne dopada se njegovom nastavniku Frenku, koji mu postavlja prepreke na putu do cilja. Nastavnik Frenk često ga dovodi u bezizlazne situacije, ali mu na svu sreću pomaže stručna radnica - psihologinja. Jan sklapa nova prijateljstva s dvojicom dječaka koji ga razumiju i pomažu mu. Na kraju svog mukotrpnog puta dječak dobiva zasluženu.

2.3. Gledanje filma

Nakon čitanja knjige, uslijedilo je gledanje filma. Učenicima se ekranizacija priče svidjela jer je prikazala život tinejdžera, uključujući scene upoznavanja dječjih simpatija i prvih ljubavi. Nakon gledanja filma ponovno smo se okupili i razgovarali o sadržaju. Učenici su primijetili da se sadržaji filma i knjige neznatno razlikuju. U knjizi je opisano nekoliko detalja koji nisu bili uvršteni u film. Učenici su se uvjerali da osobe s poremećajima iz spektra autizma imaju najviše problema u interakciji i komunikaciji. Neki ljudi ih ne razumiju ili se jednostavno ne trude razumjeti njihove reakcije te im pomoći u svladavanju poteškoća. Srećom, postoje ljudi koji žele razumjeti ovakvo ponašanje i pomoći osobama sa spomenutim poremećajima. Zahvaljujući njihovoj nesebičnoj pomoći i trudu, osobe s poremećajima iz spektra autizma mogu biti vrlo uspješne u obavljanju svojih aktivnosti. Knjiga i film prikazuju tinejdžera koji je pokazao iznimnu inteligenciju pri izvršavanju zadataka. Treba napomenuti da to nije tipično za sve pojedince s poremećajima iz spektra autizma.

3. Zaključak

Učenici su dobili priliku upoznati se s uzorcima ponašanja osoba s poremećajima iz spektra autizma na različite načine. Družili su se i pomagali svojim mlađim drugarima s ovakvim poremećajima, a čitali su i knjigu pod naslovom Šapat leptira u kojoj se pojavljuje izuzetno inteligentan tinejdžer s poremećajima iz spektra autizma. Pogledali su i film kako bi stekli bogatije interaktivno iskustvo. Učenicima su se jako svidjele aktivnosti u koje su bili uključeni, od čitanja knjige i gledanja filma do posjeta nižim razredima. Izrazili su želju za stjecanjem novih, bogatijih iskustava. Znanja, iskustva i vještine koje su stekli sigurno će im koristiti u budućnosti.

4. Literatura

[1.] Patterson, D. (2009). Avtizem: Kako najti pot iz tega blodnjaka. Ljubljana: Modrijan.

[2.] Žagar, D. (2012) Drugačni učenci. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerza v Ljubljani.

[3.] Whitaker, P. (2011). Težavno vedenje in avtizem: razumevanje je edina pot do napredka. Ljubljana: Center za avtizem.